

Katedra Białorutenistyki
Wydział Lingwistyki Stosowanej
Uniwersytet Warszawski

Кафедра беларусістыкі
Факультэт прыкладной лінгвістыкі
Варшаўскі ўніверсітэт

Department of Belurasian Studies
Faculty of Applied Linguistics
University of Warsaw

LINGWISTYKA, SOCJOLOGIA, POLITOLOGIA

Беларусь у навуковым дыскурсе

ЛІНГВІСТЫКА, САЦЫЯЛОГІЯ, ПАЛІТАЛОГІЯ

Belarus in Scientific Discourse

LINGUISTICS, SOCIOLOGY, POLITICAL SCIENCE

Redakcja / Рэдакцыя / Edited by

Radosław Kaleta

Warszawa 2017

RADOSŁAW KALETA

Uniwersytet Warszawski
Wydział Lingwistyki Stosowanej
Katedra Białorutenistyki

BIAŁORUŚ W DYSKURSIE NAUKOWYM W ROKU JUBILEUSZOWYM BIAŁORUTENISTYKI

Streszczenie

Artykuł nawiązuje do jubileuszu 200-lecia Uniwersytetu Warszawskiego i 60-lecia Katedry Białorutenistyki UW oraz jubileuszy znanych białorutenistów. Omawiany jest najnowszy dorobek naukowy pracowników Katedry Białorutenistyki UW, bieżące białorutenistyczne wydarzenia naukowe oraz perspektywy badawcze. Część artykułu odnosi się do kontrowersyjnych kwestii pisowni białoruskich nazwisk i nazw państw w języku polskim. W zakończeniu krótko przybliżona została zawartość i cel niniejszego tomu.

Abstract

Belarus in Scientific Discourse in the Anniversary Year of Belarusian Studies

The article summarises academic achievements of prominent specialists in Belarusian studies in the light of the 200th anniversary of the University of Warsaw and the 60th anniversary of its Department of Belarusian Studies. It discusses the research of the employees of the Department of Belarusian Studies, current scientific events in this particular area of interest as well as recent research perspectives. A part of the article is devoted to the controversial issue of spelling of Belarusian surnames and names of countries in the Polish language. The final paragraphs are meant to briefly introduce the content and aim of this publication.

W jubileuszowym 2016 roku obchodziliśmy 200-lecie powstania Uniwersytetu Warszawskiego. Było to wielkie święto społeczności aka-

demickiej, upamiętnione poprzez organizację różnych wydarzeń naukowych (więcej na stronie <https://uw200.uw.edu.pl>), popularyzujących dorobek Uniwersytetu, oraz przyjęcie specjalnej uroczystej uchwały przez Senat UW [*Uchwała nr 179...*]. Historia Uniwersytetu Warszawskiego, założonego 19 listopada 1816 r., jest niezwykle bogata i nie sposób jej w tym miejscu szczegółowo opisać, ale warto przypomnieć kilka podstawowych faktów. Inicjatorami założenia uczelni byli Stanisław Staszic i Stanisław Kostka Potocki, a akt fundacyjny Królewskiemu Uniwersytetowi Warszawskiemu nadał w Petersburgu car Aleksander I [Tyszkiewicz 2016]. Do najświetniejszych studentów uczelni należał Fryderyk Chopin, a absolwentami UW byli m.in. Henryk Sienkiewicz i Bolesław Prus [Tyszkiewicz 2016]. W obchody 200-lecia Uniwersytetu Warszawskiego wpisał się także jubileusz Katedry Białorusistyki UW, która obchodziła swoje 60-lecie. Katedra została otworzona 1 października 1956 r. [Баршчэўскі 2010: 353; Каліноўскі 2016: 74] jako Zakład Filologii Białoruskiej, przekształcony w 1977 r. w Katedrę Filologii Białoruskiej, a w 2005 r. – w Katedrę Białorusistyki. W Katedrze Białorusistyki UW były i są prowadzone badania w zakresie szeroko rozumianego językoznawstwa białoruskiego, glottodydaktyki, translatoryki, dialektologii, historii literatury białoruskiej, folklorystyki białoruskiej, polsko-białoruskiego pogranicza językowego, polsko-białoruskich związków literackich, twórczości literackiej pisarzy emigracyjnych, roli emigracji białoruskiej w obronie języka ojczystego, emigracyjnego piśmiennictwa białoruskiego, twórczości pisarzy białoruskich w Polsce itp.

Na przestrzeni 60 lat w Katedrze Białorusistyki UW pracowało niemało dydaktyków i naukowców. W tym miejscu wspomnimy 15 osób. Dobrze znane są nazwiska kierowników Katedry, którymi byli w latach 1956-1971 – prof. dr hab. Antonina Obrębska-Jabłońska (1901-1994)¹, w latach 1971-1975 – prof. dr hab. Elżbieta Smułkowa,

¹ Więcej o postaci i dorobku uczoney zob. Smułkowa, Engelking (red.) 2001; Kaleta 2014b; Smułkowa 2016; Каліноўскі 2016.

w latach 1975-2004 – prof. dr hab. Aleksander Barszczewski (doktor *honoris causa* Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego, członek rzeczywisty Międzynarodowej Akademii Nauk Eurazja, wieloletni przewodniczący Komitetu Głównego Olimpiady Języka Białoruskiego w Polsce, członek Związku Literatów Polskich, członek Związku Pisarzy Białoruskich, członek Międzynarodowego Pen Clubu, poeta publikujący jako Aleś Barski). Historię Katedry tworzyli także: literaturoznawca mgr Mikołaj Wróblewski (1936-2013), językoznawczyni mgr Anna Bagrowska (pracowała w Katedrze do 1977 r., autorka *Wyboru tekstów do zajęć praktycznych z języka białoruskiego* [Bagrowska 1975]), mgr Lidia Bazyluk, językoznawca dr Jadwiga Głuszkowska-Babicka (pracowała w Katedrze w latach 1972-2012, zajmowała się m.in. onomastyką, zagadnieniami pogranicza językowego i leksykografią, publikowała podręczniki², artykuły i monografie naukowe, np. *Zaimki nieokreślone we współczesnym białoruskim języku literackim* [Głuszkowska-Babicka 1985]), językoznawca, glottodydak i metodyk dr Teresa Jasińska-Socha (pracowała w Katedrze w latach 1974-2012, autorka słowników polsko-białoruskich, licznych podręczników² do języka białoruskiego, opiekun specjalizacji nauczycielskiej), językoznawca dr Teresa Chylak-Schroeder (przeszła na emeryturę w 2016 r., współredaktorka podręczników i słownika języka białoruskiego, członek Zespołu ds. Certyfikacji Biegłości Językowej z języka białoruskiego, analizowała m.in. pierwszy przekład *Pana Tadeusza* na język białoruski [Chylak-Schroeder 1992, 1995] oraz postać Konstantego Kalinowskiego [Chylak-Schroeder 2013], niezwykle pomocny, skromny i lubiony pedagog), literaturoznawca dr Nadzieja Panasiuk (tłumacz przysięgły języka białoruskiego, autorka ok. 40 publikacji, w tym podręczników i artykułów naukowych dotyczących literatury białoruskiej, literackich i przysięgłych przekładów z języka białoruskiego na język polski [zob. np. Panasiuk 1992, 2000], współautorka słowniczka białoruskiego dla biznesmenów [Jasińska-Socha, Panasiuk 1995]), literaturoznawca dr Zofia Skibińska-Charyło

² Więcej o podręcznikach zob. Kaleta 2015a: 70.

(przeszła na emeryturę w 2006 r., analizowała m.in. przekłady utworów Jana Kupały na język polski oraz przekłady *Pana Tadeusza* na język białoruski [np. Skibińska-Charyło 1990a, 1990b]), literaturoznawca dr Katarzyna Bortnowska (adiunkt, pełniła funkcję zastępcy kierownika Katedry, a następnie do końca 2015 r. prodziekana ds. studenckich, zajmowała się m.in. współczesną literaturą białoruską, translatoryką, metodologią badań literackich, autorka 50 publikacji, w tym monografii naukowej poświęconej współczesnej literaturze białoruskiej [Bortnowska 2009], redaktorka tomów z serii *Wschód oczami młodych*), literaturoznawca dr Jerzy Garbiński (pracował jako adiunkt w latach 2006-2011, w 2011 r. uzyskał habilitację z zakresu historii, autor 70 publikacji, w tym kilku książek, badał m.in. literaturę, historię i filozofię białoruską, a także białoruskie życie religijne), historyk dr Józef Ziemczonok (adiunkt, pełnił funkcję zastępcy kierownika Katedry, był pełnomocnikiem ds. USOS i punktów ECTS, autor ponad 50 publikacji, w tym wielu książek), językoznawca mgr Maria Kondraciuk (pracowała w Katedrze w latach 1985-2014, prowadziła zajęcia z praktycznej nauki języka białoruskiego, była opiekunem studentów).

Obecnie w Katedrze Białorutenistyki UW zatrudnionych jest 9 pracowników: prof. dr hab. Miłkołaj Chaustowicz (profesor tytularny, literaturoznawca, *native speaker*, redaktor naukowy rocznika "Acta Albaruthenica", opiekun koła naukowego Albaruthenica, przewodniczący Komitetu Głównego Olimpiady Języka Białoruskiego w Polsce), prof. UW dr hab. Nina Barszczewska (językoznawca, znawca m.in. dialektologii i problematyki emigracji białoruskiej, kierownik Katedry w latach 2009-2014, od 2016 r. pełniąc obowiązkami kierownika Katedry), prof. UW dr hab. Miłkołaj Timoszuł (językoznawca, rusycysta i białorutenista, kierownik Katedry w latach 2004-2009, redaktor naukowy rocznika "Acta Albaruthenica"), dr Anna Demianiuk (literaturoznawca i wykładowca, wieloletni kierownik organizacyjny Olimpiady Języka Białoruskiego w Polsce, obecnie członek Komitetu Głównego Olimpiady, opiekun komisji stypendialnej oraz studiów II stopnia), dr Katarzyna Drozd (literaturoznawca, adiunkt, pełniąc obowiązkami kierownika Katedry

w latach 2014-2016, koordynator ds. Mobilności w KB, opiekun studiów I stopnia, członek Rady Wydziału Lingwistyki Stosowanej), dr Jadwiga Gracla (rusycystka i literaturoznawca, redaktor naukowy punktowanego czasopisma naukowego „Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze”), dr Radosław Kaleta (językoznawca, białorutenista i polonista, adiunkt, w latach 2014-2016 pełnił funkcję zastępcy p.o. kierownika Katedry, w latach 2012-2015 był sekretarzem naukowym rocznika “Acta Albaruthenica”, pełnomocnik ds. USOS, pełnomocnik ds. rekrutacji, członek Rady Wydziału Lingwistyki Stosowanej), dr Anna Rędziuch-Korkuz (językoznawca i anglistka, adiunkt, pełnomocnik ds. planu zajęć, od 2015 r. sekretarz pisma “Acta Albaruthenica”), a także mgr Volha Tratsiak (językoznawca i wykładowca, *native speaker*, koordynator ds. badań ankietowych, członek Zespołu ds. Certyfikacji Biegłości Językowej z języka białoruskiego, członek Komitetu Głównego Olimpiady Języka Białoruskiego w Polsce). Z publikacjami pracowników można zapoznać się na stronie internetowej Polskiej Bibliografii Naukowej. W różnych okresach z Katedrą pomocniczo współpracowały różne osoby z ośrodków białoruskich i polskich i tak jest do chwili obecnej, gdyż niektóre zajęcia prowadzone są także przez absolwentów Katedry, np. językoznawcę dr. Mirosława Jankowiaka z Instytutu Sławistyki Polskiej Akademii Nauk (autora licznych publikacji, w tym książkowych [np. Jankowiak 2009; Barszczewska, Jankowiak 2012], czy doktorantów w ramach studiów doktoranckich, na których obecnie studiuje w Katedrze czterech doktorantów: mgr Maryla Chaustowicz (językoznawca, II rok studiów, promotor: prof. UW dr hab. Nina Barszczewska), mgr Małgorzata Siarkowska (językoznawca, II rok studiów, promotor: prof. UW dr hab. Mikołaj Timoszuk), mgr Anna Siwirska (językoznawca, II rok studiów, promotor: prof. UW dr hab. Nina Barszczewska), mgr Iryna Aheyeva (brus. Ірына Агеева, literaturoznawca, III rok studiów, promotor: prof. dr hab. Mikołaj Chaustowicz). Dwie doktorantki są także członkami Komitetu Głównego Olimpiady Języka Białoruskiego w Polsce: mgr Anna Siwirska jest kierownikiem organizacyjnym, a mgr Iryna Aheyeva – asystentem przewodniczącego ds. programowych. Studia

doktoranckie odbywał także mgr Janusz Gawryluk, który jest obecnie dyrektorem festiwalu kina białoruskiego Bulbamovie. W 2011 r. studia doktoranckie ukończyła mgr Volha Starastsina (brus. Вольга Старасціна, językoznawca, obecnie pracownik TV Belsat), w 2015 r. – mgr Anna Ścibek (literaturoznawca), a w 2016 r. – mgr Dorota Nicewicz (literaturoznawca) i mgr Małgorzata Wojciechowska-Zajac (literaturoznawca).

Historia i osiągnięcia Katedry są opisane na stronie internetowej www.kb.uw.edu.pl oraz w publikacjach z różnych okresów, np.: *Навукова-дыдактычная дзейнасць Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта* [Смулкова 1970], *Кафедра беларускай філалогіі на парозе новага 25-годдзя* [Баршчэўскі, Глушкоўска, Амельянюк, Кандрацюк, Чурак 1983], *Badania naukowe prowadzone przez Katedrę Filologii Białoruskiej Uniwersytetu Warszawskiego w ciągu trzydziestu lat jej działalności* [Głuszkowska-Babicka 1995], *50-lecie Katedry Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego* [Barszczewska 2007], «*Нам намагала тое, што ў Беларусі стан з моваю дрэнны*». Прафесар Аляксандр Баршчэўскі пра беларусістыку ў Варшаве [Баршчэўскі 2010], *Варшава беларуская* [Хаўстовіч 2010: 6], *Беларусь у Варшаве* [Калета 2010: 350-351], *Дасягненні Кафедры беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта* [Баршчэўская 2013]. Ciekawe fakty dotyczące Katedry przytacza także profesor Elżbieta Smułkowa w swej najnowszej biografii [zob. Каліноўскі 2016: 74-85]. 60-lecie Katedry Białorutenistyki nie uszło uwagi Telewizji Belsat, która na swojej stronie opublikowała materiał pt. *У Варшаве ўжо 60 гадоў рыхтуюць выкладчыкаў беларускай мовы* [zob. Шукеловіч 2016]. Jubileusz był świętowany przez cały tydzień w ramach cyklu imprez pt. *Tydzień z białorutenistyką. 60-lecie Katedry Białorutenistyki na Uniwersytecie Warszawskim*. W ciągu tygodnia odbyły się wykłady gościnne naukowców z różnych ośrodków na Białorusi oraz międzynarodowa konferencja naukowa. Z okazji jubileuszu warto choć w kilku słowach wspomnieć o niektórych faktach z najnowszej historii warszawskiej białorutenistyki, o których nie wspomniano we wcześniejszych publikacjach.

W pierwszej kolejności należy podkreślić fakt, że Katedra Białorutenistyki w latach 2012-2016 uzyskała grant (nr 11H 12 0263 81) z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (w ramach programu pod nazwą *Narodowy Program Rozwoju Humanistyki*) na kwotę 350 tys. zł i zrealizowała projekt *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia* pod kierownictwem prof. UW dr hab. Niny Barszczewskiej. Wydano 3-tomową monografię naukową pod ogólną redakcją profesor Niny Barszczewskiej, profesora Miłkołaja Chaustowicza i profesora Miłkołaja Timoszuka. Tom I liczy 300 stron i nosi tytuł *Opis socjolingwistyczny regionu na tle uwarunkowań historycznych* [Barszczewska, Chaustowicz, Timoszuł (red.) 2016a]. We wprowadzeniu wymione są nazwiska wszystkich osób, które stanowiły zespół pracowników Katedry Białorutenistyki UW i brały udział w pracach grantowych. Byli to: prof. dr hab. Miłkołaj Chaustowicz, prof. UW dr hab. Nina Barszczewska, prof. UW dr hab. Miłkołaj Timoszuł, dr Teresa Chylak-Schroeder, dr Anna Demianiuk, dr Katarzyna Drozd, dr Radosław Kaleta, dr Nadziejia Panasiuk, dr Józef Ziemczonok, mgr Maria Kondraciuk, mgr Volha Tratsiak oraz mgr Lilia Ziemczonok [Barszczewska, Chaustowicz, Timoszuł (red.) 2016a: 12]. Część I dotyczy języka i świadomości narodowej na Podlasiu i została opracowana przez profesor Ninę Barszczewską, część II zaś traktuje o wschodniosłowiańskich gwarach podlaskich, które opracował profesor Miłkołaj Timoszuł. Tom II liczy 399 stron, nosi podtytuł *Człowiek. Rodzina. Dom* [Barszczewska, Chaustowicz, Timoszuł (red.) 2016b] i przedstawia nagrania rozmów na poszczególne tematy opracowane przez profesora Miłkołaja Chaustowicza i doktor Nadzieję Panasiuk. Z kolei tom III liczy 411 stron i został zatytułowany *Twórczość ludowa* [Barszczewska, Chaustowicz, Timoszuł (red.) 2016c], gdyż przedstawiono w nim folklorystyczny dorobek muzyczny oraz poezję ludową w opracowaniu profesora Miłkołaja Chaustowicza i doktor Nadziej Panasiuk.

Pracownicy Katedry uczestniczą również w pracach grantowych innych instytucji naukowych, np. profesor Miłkołaj Chaustowicz uczestniczył w projekcie *Od szlachty do ziemiaństwa. Geneza i trwanie*

na obszarach niejednorodnych etnicznie dawnej Rzeczypospolitej (Program Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą *Narodowy Program Rozwoju Humanistyki* w latach 2012–2015), a dr Katarzyna Drozd w międzynarodowym projekcie naukowym *Posttotalitarny syndrom pokoleniowy w literaturach słowiańskich Europy Środkowej, Wschodniej i Południowo-Wschodniej w świetle studiów postkolonialnych* (Program Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą *Narodowy Program Rozwoju Humanistyki* w latach 2013–2016 – kierownik projektu nr 12H 12 0046 81: prof. UW dr hab. Agnieszka Matusiak).

Od 2014 r. Katedra Białorutenistyki ma także swojego reprezentanta (w osobie dr. Radosława Kalety) wśród uczestników tworzących (w ramach grantu Instytutu Sławistyki PAN) bibliograficzną bazę danych światowego językoznawstwa sławistycznego iSybislaw (koordynowaną przez dr Zofię Rudnik-Karwatową) oraz w grupie roboczej **Digital Multilingual Text Processing** (The DiMuLiTeP Group, *Cyfrowe przetwarzanie tekstów wielojęzycznych*, kierownik grupy dr hab. Łucja Biel), w ramach konsorcjum DARIAH-PL.

Od dnia 1 grudnia 2015 r. w Katedrze Białorutenistyki UW formalnie zaczęła pracę Pracownia Glottodydaktyki Białorutenistycznej (PGB), kierowana przez dr. Radosława Kaletę. Glottodydaktyka białorutenistyczna przeżywa swój renesans. Jest też przedmiotem refleksji na konferencjach, co potwierdza choćby obecność odpowiedniego panelu na Międzynarodowym Kongresie Białorutenistów w 2010 i 2015 r. Obrady w 2015 r. były kolejnym impulsem do rozwoju tej dziedziny w Polsce i na Białorusi. Trwają prace nad tworzeniem programów certyfikacyjnych języka białoruskiego jako obcego (JBJO), szkoleniem nauczycieli JBJO, organizowaniem letnich szkół białorutenistyki, konferencji itd. W Katedrze Białorutenistyki UW prowadzone były podobne interdyscyplinarne badania glottodydaktyczne, stąd Katedra angażuje się w tego typu inicjatywy i gorąco je wspiera. Pracownia Glottodydaktyki Białorutenistycznej pomimo formalnej przynależności do struktur Katedry Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego ma jednak charakter ot-

warty i szeroki: międzynarodowy i interdyscyplinarny. Współpracuje z badaczami z Mińskiego Lingwistycznego Uniwersytetu Państwowego, Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego oraz Państwowego Instytutu Edukacji Wyższej. Wyniki prac będzie udostępniać w formie cyfrowej z wykorzystaniem nowych technologii. Wszystkie zainteresowane osoby są zaproszone do współpracy. W ramach PGB planowane jest uruchomienie internetowego pisma „Беларуская мова як замежная” (zob. <http://kb.uw.edu.pl/132>). Szczegóły o Pracowni podane są w opublikowanym w tym tomie artykule pt. *O niektórych tendencjach w funkcjonowaniu współczesnej białoruszczyzny* oraz na stronie internetowej Katedry Białorutenistyki UW.

Katedra Białorutenistyki UW współpracuje z licznymi ośrodkami, które zajmują się badaniami białorutenistycznymi, m.in. z Instytutem Sławistyki PAN, uniwersytetami w Lublinie, Białymstoku, Opolu, Olsztynie, Akademią Nauk Białorusi, Białoruskim Uniwersytetem Państwowym i in. W dalszym ciągu Katedra otwarta jest na nową współpracę z innymi partnerami. Współpraca międzynarodowa rozwijana jest nie tylko z ośrodkami naukowymi na Białorusi, lecz także z krajami Unii Europejskiej. Jesienią 2015 r. z inicjatywy piszącego te słowa kierownictwo Katedry Białorutenistyki podpisało umowę wymiany studenckiej i kadry akademickiej z Instytutem Studiów Wschodnioeuropejskich Uniwersytetu Karola w Pradze w ramach programu Erasmus+. Jak wiadomo, Praga, podobnie jak Warszawa, jest miastem bogatej działalności emigracji białoruskiej. Umowa weszła w życie od roku akademickiego 2016/2017 i już w listopadzie 2016 r. dr Radosław Kaleta poprowadził pierwsze wykłady na Uniwersytecie Karola w Pradze, a kolejni wykładowcy przygotowują się do wyjazdu w następnych latach.

Pracownicy Katedry Białorutenistyki UW organizują różnorakie akcje promocyjne zarówno na Białostocczyźnie, jak i w Warszawie, np. wraz z Akademickim Związkiem Sportowym zorganizowała w dniach 7-8 marca 2015 r. I Międzyszkolny Turniej Piłki Siatkowej Dziewcząt i Chłopców pod honorowym patronatem Dziekana Wydziału Lingwistyki Stosowanej pod hasłem „Z Białorutenistyką na sportowo” (koordynatorem

ze strony Katedry była dr Katarzyna Drozd).

Katedra Białorutenistyki UW wraz Centrum Kulturalnym Białorusi i Zarządem Samorządu Studentów Katedry Białorutenistyki UW współorganizują dni kultury białoruskiej w Warszawie z cyklu *Kultura białoruska w panoramie*, pod honorowym patronatem Ambasady Republiki Białoruś w Rzeczypospolitej Polskiej, Stowarzyszenia Współpracy Polska-Wschód, JM Rektora UW i Dziekana WLS UW (koordynatorem ze strony Katedry jest mgr Volha Tratsiak).

W Katedrze Białorutenistyki UW organizowane są także spotkania pracowników, doktorantów i studentów z gośćmi z Polski i Białorusi. Dnia 7 grudnia 2012 r. Katedrę odwiedził dr Lawon Barszczewski (brus. Лявон Баршчэўскі) – białoruski lingwista, tłumacz i działacz, autor m.in. gramatyki polskiej dla Białorusinów [Баршчэўскі 2008a], słownika europejskiego zawierającego hasła z 28 języków [Баршчэўскі 2008b], rozmówek białorusko-polskich [Баршчэўскі 2011; por. Kaleta 2012] oraz słownika tematycznego białorusko-polskiego [Баршчэўскі 2012, 2014; por. Kaleta 2013b]. Dnia 14 maja 2013 r. odbyło się spotkanie z Walterem Stankiewiczem – wiceprezydentem Rady Białoruskiej Republiki Ludowej oraz jego żoną Joanne Ivy Stankievich, autorką książki *Living with a Scent of Danger*. Dnia 26 maja 2014 r. odbyło się spotkanie z dr. Mariuszem Maszkiewiczem – ambasadorem RP w Republice Białorusi w latach 1998-2002. Dnia 23 kwietnia 2015 r. Katedrę odwiedziła Małgorzata Buchalik – tłumaczka literatury białoruskiej na język polski. Dnia 8 października 2015 roku wizytę w Katedrze Białorutenistyki UW złożył prezes Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów i zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej Białorusi Alaksandr Susza. Podczas spotkania A. Susza opowiedział o działalności Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów, Bibliotece Narodowej Białorusi, białoruskich rękopisach, planach naukowych i możliwej współpracy międzynarodowej. Odpowiadał także na pytania uczestników spotkania.

W Katedrze Białorutenistyki UW prężnie działa Samorząd Studentów oraz koło naukowe Albaruthenica. W roku akademickim

2014/2015 w sumie na pięciu latach uczyło się 66 studentów, a w roku 2015/2016 – już 74. Studenci od roku akademickiego 2014/2015 uczą się według nowego programu studiów na specjalności *filologia białoruska z językiem rosyjskim i angielskim*. Nowy program odpowiada na potrzeby młodzieży i wymagania rynku pracy. Studenci w ramach studiów mogą uczyć się nawet 5 języków obcych (w tym 4 nowożytnych): białoruskiego, rosyjskiego i angielskiego oraz dowolnego innego w ramach lektoratów ogólnouniwersyteckich. W programie studiów jest także język staro-cerkiewno-słowiański. Katedra Białorutenistyki wydaje od 1998 r. czasopismo naukowe „Acta Albaruthenica”. Od 2013 r. pismo widnieje na liście Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z punktacją 3 punkty, a od 2015 r. – 6 punktów. Pismo zarejestrowane jest także w *JCI Journals Master List* i ma swoją osobną stronę internetową, gdzie opisano krótko historię periodyku.

Pracownicy Katedry Białorutenistyki UW byli zauważani i honorowani w Polsce i na świecie. W 2011 r. w Mińsku przyznano nagrodę Ministra Kultury Republiki Białorusi dla Katedry Białorutenistyki UW za „znaczny wkład w zachowanie i popularyzację kultury białoruskiej i języka białoruskiego w Polsce oraz rozwój białorusko-polskich stosunków kulturalnych i naukowych”. W 2013 r. Biuro Prezydium Narodowej Akademii Nauk Białorusi odznaczyło prof. UW dr hab. Ninę Barszczewską, kierownika Katedry Białorutenistyki UW oraz dr. Mirosława Jankowiaka, pracownika Instytutu Sławistyki PAN i absolwenta Katedry Białorutenistyki, medalem jubileuszowym *80-lecia Narodowej Akademii Nauk Białorusi* za popularyzację wiedzy o historii i dialektologii języka białoruskiego wśród studentów wydziałów humanistycznych polskich uczelni oraz opracowanie i przedstawienie nowych tendencji w dziedzinie dialektologii białoruskiej i współczesnego białoruskiego języka literackiego. W 2015 r. literaturoznawcy profesorowi Mikołajowi Chaustowiczowi przyznano *Nagrodę International Congress of Belarusian Studies* (Kowno, Litwa) za wybitną monografię naukową wydaną w latach 2013–2014. W dniu 4 grudnia 2015 r. na posiedzeniu Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów podjęto decyzję

o nadaniu historykowi literatury profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu (kierownikowi Katedry Białorutenistyki UW w latach 1975-2004) tytułu honorowego członka Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów, a w dniu 11 grudnia 2015 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II odbyło się wręczenie księgi pamiątkowej [zob. Kaczmarczyk, Nowacki, Sidor, Siwek (red.) 2015] Profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu z okazji jubileuszu 85-lecia [zob. Хаўстовіч 2015], który w Warszawie uczczono poprzez wydanie edycji dzieł Jubilata wraz z komentarzem [zob. Хаўстовіч (red.) 2015a]. W 2016 r. białorutenistyka polska i zagraniczna odnotowała następujące jubileusze: 85-lecia profesor Elżbiety Smułkowej, 80-lecie profesora Hienadzia Cychuna (brus. Генадзь Цыхун) z Akademii Nauk Białorusi, 75-lecia angielskiego rusycysty i białorutenisty profesora Arnolda McMillina oraz 60-lecie profesor Niny Barszczewskiej, która w 2015 r. obchodziła jubileusz 35-lecia pracy naukowej i otrzymała Złoty Medal za Długoletnią Służbę (takim samym odznaczeniem uhonorowano także profesora Mikołaja Timoszuka, kierownika Katedry Białorutenistyki UW w latach 2004-2009), a rok później Medal UW z okazji 200-lecia UW. Profesor Nina Barszczewska była kierownikiem Katedry Białorutenistyki w latach 2009-2014, a we wrześniu 2016 r. ponownie powierzono jej tę funkcję. Profesor Nina Barszczewska jest wiceprzewodniczącą Polskiego Towarzystwa Białorutenistycznego, członkiem Rady Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów i członkiem Komisji Emigrantologii Słowian, afiliowanej przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów. Profesor Barszczewska jest autorką ok. 100 publikacji, z czego należy wspomnieć wybrane popularne monografie, takie jak: *Słownik nazw terenowych północno-wschodniej Polski* [Barszczewska, Głuszkowska, Jasińska, Smułkowa 1992-1995], *Беларуская эміграцыя – абаронца роднае мовы* [Баршчэўская 2004], *Dialekologia białoruska* [Barszczewska, Jankowiak 2012], *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia* [Barszczewska, Chaus-towicz, Timoszuk (red.) 2016a, 2016b, 2016c]. Profesor Barszczewska uczestniczyła także w pracach nad *Słownikiem białorusko-polskim* [Chylak-Schroeder, Głuszkowska-Babicka, Jasińska-Socha (red.) 2012].

Nie licząc licznych artykułów naukowych i recenzji, z prac monograficznych wydanych w ostatnich latach przez pracowników Katedry Białorutenistyki UW można wymienić: opracowany w dużej części przez absolwentów i pracowników Katedry tom tematyczny czasopisma „Arche. Пачатак” 2010/4 zatytułowany *Беларусы ў Варшаве*, drugi tom z cyklu *Wschód oczami młodych. Rosja, Ukraina, Białoruś* [Bortnowska (red.) 2012], wielki *Słownik białorusko-polski* [Chylak-Schroeder, Głuszkowska-Babicka, Jasińska-Socha (red.) 2012], monografię *Białorusko-polska homonimia międzyjęzykowa* [Kaleta 2014a] (ze słownikiem homonimów międzyjęzykowych³), *Polsko-białoruska lapsologia glottodydaktyczna* [Kaleta 2015b]⁴, a także 3-tomowy zbiór *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia* [Barszczewska, Chaustowicz, Timoszuk (red.) 2016a, 2016b, 2016c]. Wiele pozycji wydali w ostatnich latach także literaturoznawcy z profesorem Mikołajem Chaustowiczem na czele, który zajmuje się m.in. edycją tekstów źródłowych: *Літаратура Беларусі XVIII-XIX ст. Хрэстаматыя* [Хаўстовіч (red.) 2012], *Даследаванні і матэрыялы. Літаратура Беларусі XVIII-XIX стагоддзяў* [Хаўстовіч (red.) 2014], *Алесь Барскі, «I толькі ў мове роднай буду вечны...». Вершаваныя творы* [Хаўстовіч (red.) 2015a], *Саламея Пільштынова. Авантуры майго жыцця* [Хаўстовіч (red.) 2015b], *Эдвард Тамаш Масальскі. Пан Падстоіц, альбо Чым мы ёсць і чым быць можам* [Хаўстовіч (red.) 2015c], *Ян Баршчэўскі. Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях* [Хаўстовіч (red.) 2015d], *Даследаванні і матэрыялы. Літаратура Беларусі XVIII-XIX стагоддзяў* [Хаўстовіч (red.) 2016], a także *Białoruska proza łagrowa* [Drozd 2016].

W Katedrze Białorutenistyki UW przygotowany jest także do

³ Zob. recenzje w pismach: „Беларуская лінгвістыка” 2015/74, „Acta Baltico-Slavica” 2015/39, „Białorutenistyka Białostocka” 2015/7, „Rocznik Slawistyczny” 2016/LXV, „Slavia Orientalis” 2015/3.

⁴ Zob. recenzje w pismach: „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 2015/22, „Postscriptum Polonistyczne” 2015/2, „Studia Białorutenistyczne” 2015/9.

druku 400-stronnicowy podręcznik do nauki języka białoruskiego pt. *Język białoruski (poziom podstawowy i średnio zaawansowany)* autorstwa dr Teresy Jasińskiej-Sochy przy udziale dr Teresy Chylak-Schroeder oraz dr Jadwigi Głuszkowskiej-Babickiej. Ukończony jest także doktorat mgr Volhi Tratsiak pt. *Айконімы польска-беларускага памежжжа*.

Po tym skrótowym przybliżeniu najnowszej historii Katedry Białorutenistyki UW, warto słów kilka poświęcić niniejszej interdyscyplinarnej monografii wieloautorskiej pt. *Białoruś w dyskursie naukowym. Lingwistyka, socjologia, politologia*, zawierającej artykuły pisane w czterech językach (polskim, białoruskim, rosyjskim i angielskim) autorstwa badaczy z bardzo różnych ośrodków naukowych z Polski (Warszawa, Poznań, Lublin, Olsztyn), Białorusi (Mińsk, Grodno), Ukrainy (Kijów, Łuck) oraz Japonii (Tsukuba), wśród których można wymienić: Polską Akademię Nauk, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Narodową Akademię Nauk Białorusi, Białoruski Uniwersytet Państwowy, Państwowy Instytut Edukacji Wyższej w Mińsku, Kijowski Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki, Łucki Instytut Rozwoju Człowieka Uniwersytetu Ukraina, a także Uniwersytet w Tsukubie w Japonii.

Wśród autorów niniejszego tomu jest także Profesor Elżbieta Smułkowa, która była kierownikiem Katedry Filologii Białoruskiej UW, konsulem generalnym i pierwszym ambasadorem Rzeczypospolitej Polskiej na Białorusi, a także kierownikiem Katedry Kultury Białoruskiej na Uniwersytecie w Białymstoku (więcej ciekawych faktów znajduje się w *Informacjach o autorach* na końcu tomu). Tym bardziej raduje fakt, że Profesor Smułkowa uświetniła niniejszą monografię, za co redaktor tomu chciałby w tym miejscu złożyć serdeczne podziękowania. W 2016 r. Profesor Smułkowa obchodziła jubileusz 85-lecia, który był świętowany przez Jej uczniów i sympatyków na sympozjach i konferencjach w kraju i za granicą. W Mińsku jubileusz wspomniano na XXV Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Беларуска-польскія моўныя*,

літаратурныя і гісторыка-культурныя сувязі: у гонар прафесара Эльжбеты Смулковай, organizowanej w Mińsku w dniach 23-25 czerwca 2016 r. przez Wydział Filologiczny Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego i Międzynarodową Asocjację Białorutenistów przy wsparciu Instytutu Polskiego w Mińsku. W otwarciu konferencji wziął udział ambasador Kondrad Pawlik [*Канферэнцыя...*]. W muzeum Dom Wańkowiczów w Mińsku uczestnicy konferencji i zaproszeni goście mieli możliwość uczestniczyć w specjalnym panelu dyskusyjnym poświęconym dorobkowi i osobie Profesor Smułkowej, którą wspominali m.in.: Adam Maldzis (brus. Адам Мальдзіс), Helena Głogowska i Iryna Bogdanowicz (brus. Ірына Багдановіч). Także na Uniwersytecie Warszawskim 27 czerwca 2016 r. obchodzono jubileusz Profesor Smułkowej na sympozjum specjalnie z tej okazji zorganizowanym przez Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk oraz Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego w Sali Balowej Pałacu Tyszkiewiczów-Potockich. W uroczystości udział wzięli nie tylko znani naukowcy, lecz także dyplomaci oraz goście z Białorusi (wśród nich znany lingwista Wincuk Wiaczorka) [zob. Kasner 2016]. Zarówno mińskiemu, jak i warszawskiemu spotkaniu towarzyszyła prezentacja biografii Profesor Smułkowej pt. *Пані Эльжбета. Гісторыя адной прыязні* [Каліноўскі 2016], napisanej przez białoruskiego dziennikarza Walerego Kalinowskiego (brus. Валер Каліноўскі), który jest korespondentem Radia Wolna Europa – Radia Svaboda. Profesor Smułkowa napisała ponad 160 publikacji naukowych, w tym wiele monografii, np.: *Słownictwo z zakresu uprawy roli w gwarach wschodniej Białostoczczyzny na tle wschodniosłowiańskim* [Smułkowa 1968], *Studia nad akcentem języka białoruskiego. Rzeczownik* [Smułkowa 1978], *Studia nad gwarami Białostoczczyzny. Morfologia i słownictwo* [Smułkowa, Maryniakowa (red.) 1984], *Problemy językoznawstwa konfrontatywnego* [Smułkowa, Feleszko (red.) 1988], *Studia polsko-litewsko-białoruskie* [Tomaszewski, Smułkowa, Majecki (red.) 1988], *Studia językowe z Biało-stoczczyzny. Onomastyka i historia języka* [Maryniakowa, Smułkowa (red.) 1989], *Fonetyka i fonologia języka*

białoruskiego z elementami fonetyki i fonologii ogólnej [Czekam, Smułkowa 1998], *Słownik nazw terenowych północno-wschodniej Polski* [Barszczewska, Głuszkowska, Jasińska, Smułkowa 1992-1995], *Język a tożsamość na pograniczu kultur* [Smułkowa, Engelking (red.) 2000], *Język i kultura białoruska w kontakcie z sąsiadami* [Smułkowa, Engelking (red.) 2001], *Białoruś i pogranicza. Studia o języku i społeczeństwie* [Smułkowa 2002], *Pogranicza Białorusi w perspektywie interdyscyplinarnej* [Smułkowa, Engelking (red.) 2007], *Brasławszczyzna: pamięć i współczesność, t. 2. Słownictwo dwujęzycznych mieszkańców rejonu (słownik brasławski)* [Smułkowa (red.) 2009], *Brasławszczyzna: pamięć i współczesność, t. 1. Historia regionu, charakterystyka socjolingwistyczna, świadectwo mieszkańców* [Smułkowa (red.) 2011], *Moje pogranicza w historii, języku i wspomnieniach* [Smułkowa 2016]. Profesor Smułkowej poświęcono monografię naukową pt. *Pogranicza języków, pogranicza kultur. Studia ofiarowane Elżbiecie Smułkowej* [Engelking, Huszcza (red.) 2003]. Warto też podkreślić, że Profesor Smułkowa udzielała licznych wywiadów jako dyplomata i lingwistka, spisała także swoje wspomnienia rodzinne w książce pt. *Był dom we Lwowie...* [Smułkowa 2013].

Niniejszą monografię rozpoczyna artykuł autorstwa właśnie Profesor Elżbiety Smułkowej – nestorki polskiej białorutenistyki. Tekst stanowi omówienie monografii wieloautorskiej pt. *Tożsamości zbiorowe Białorusinów* [Radzik (red.) 2012], na podstawie której badaczka przedstawia własne refleksje naukowe. Autorka omówienia szczegółowo analizuje wyniki badań opublikowanych w poszczególnych rozdziałach monografii, nakreśla tło historyczne i socjolingwistyczne omawianych zagadnień, a także pokazuje zarówno zalety badań poszczególnych autorów, jak i pewne nieścisłości, w zależności od przyjętej perspektywy badawczej. Artykuł stanowi kompleksowe ujęcie wieloaspektowego zagadnienia tożsamości Białorusinów z perspektywy jednocześnie czytelnika i recenzenta – znawcy dziedziny. Profesor Smułkowa porusza w swym tekście również niezwykle ważną (i komentowaną w środowisku) kwestię pisowni w polszczyźnie białoruskich nazwisk typu *Trusau – Trusawa (Trusaua)*,

opowiadając się po stronie konwencji białoruskich (używanie formy *Trusawa* zamiast *Trusaua*). Jako redaktor tomu oraz jednocześnie białorutenista i polonista, który też porusza podobne kwestie w swoich pracach [zob. Kaleta 2013a: 133; 2015a: 73], czuję się w obowiązku udzielenia wyjaśnienia redaktorskiego. W niniejszym tomie stosujemy polskie konwencje pisowni (używanie formy *Trusaua* zamiast *Trusawa*). Trudno jest w tym przypadku połączyć polską i białoruską tradycję językową. Jak wiadomo, polszczyzna nie zna wymiany *-au* na *-awa*, ale zna wymianę *-au* na *-aua*, stąd w polskich wydawnictwach możliwe są dwa rozwiązania: 1) *Bykau – Bykaua*, albo 2) *Bykow – Bykowa*. Forma mianownika warunkuje formę dopełniacza. W 1. wariacie białoruskie nazwiska odmieniane są na wzór innych, np. *Landau – Landaua*, *Turnau – Turnaua* (np. koncert Grzegorza *Turnaua*). Takie też formy są stosowane w polskiej wersji językowej strony białoruskiej Telewizji Belsat [zob. *Krzesła Wasila Bykaua...*]. W 2. wariacie (*Bykow*) nazwisko ma formę na wzór rosyjski. Jeśli mianownik białoruskiego nazwiska ma być zakończony na *-au*, to dopełniacz w języku polskim będzie na wzór nazwiska *Turnau*, a jeśli w dopełniaczu ma być *-owa*, to w języku polskim mianownik musi być na *-ow*. To często oburza Białorusinów, którzy przeciw takim rozwiązaniom protestują i domagają się stosowania w polskich tekstach białoruskich konwencji. Jedyny ”kompromis” mógłby polegać na degradacji normy (w tekstach ogólnych⁵) na: 1) normę stosowaną w tekstach dla osób zorientowanych w tematyce białorutenistycznej, gdzie można by dopuszczać formy *Bykau – Bykawa*, i 2) normę dla laików, czyli w tekstach do nich stosowanych (np. popularnonaukowych), gdzie trzeba by stosować polskie wzorce. O podobnym problemie pisałem na przykładzie ekwiwalencji przekładowej pseudonimu *Janka Kupala* [Kaleta 2014a: 90-97]. W tekstach dla laików poeta ten często mylony jest z kobietą, stąd warto pisać: *Jan Kupala*

⁵ Warto jednocześnie pamiętać, że inne zasady mogą dotyczyć tłumaczenia specjalistycznego, np. dokumentów sądowych i nazwisk tam zawartych [por. Panasiuk 2000], ale od tego w tym miejscu abstrahujemy.

(brus. *Janka Kupala*), a w tekstach specjalistycznych nie musi to być konieczne. *Janka* w dzisiejszej polszczyźnie kojarzy się z kobietą lub formą zdrobniąłą, czego nie niesie w sobie oryginał białoruski... Inna rzecz, że Białorusini stosują swoje konwencje i nie zawsze uznają polskie, stąd tłumaczą nazwę *Rzeczpospolita* jak *Respublika Polszcza* (brus. *Рэспубліка Польшча*), czyli mają swój wariant, który raczej nie jest oprotestowywany przez Polaków, choć jest oprotestowywana przez Białorusinów nazwa *Republika Białorusi*. Białorusini uznają tylko formę *Republika Białoruś*, będącą kalką brus. *Рэспубліка Беларусь*. I tu znów pojawia się problem, bo poloniści opowiadają się za używaniem wyłącznie formy *Republika Białorusi* na wzór innych tego typu nazw, np.: *Republika Południowej Afryki* (a nie **Republika Południowa Afryka*), *Republika Ekwadoru* (a nie **Republika Ekwador*), *Republika Francuska* (a nie **Republika Francja*), *Republika Dominikańska* (a nie **Republika Dominikana*). Z kolei ekonomiści, prawnicy, politolodzy i socjologowie polscy stosują kalkę białoruską, czyli nazwę *Republika Białoruś*, bo taka forma widnieje w traktatach międzynarodowych podpisanych z Polską. Na tym tle dochodzi czasem do zacieklejczych sporów polskich językoznawców z polskimi politologami. Tu znów można by wyróżnić dwie normy: jedną w tekstach specjalistycznych, a drugą – w tekstach niespecialistycznych. Jednakże należy podkreślić, że mnożenie norm może jedynie potęgować chaos. Warto starać się szanować obie konwencje i w tekstach polskich trzymać się polskich konwencji, a w nawiasie podawać formy nazwisk po białorusku. Tak też czynią białoruskie gazety, np. gdy piszą o Michaelu Jacksonie, to wprawdzie podają jego nazwisko cyrylicą, a potem w nawiasie w oryginale. Na wyraźne życzenie autorów (głównie politologów i socjologów) pozostawiamy jednak w niniejszym tomie formy, funkcjonujące w „normie specjalistycznej”, stąd w tekście politologicznym niezmienną pozostała nazwa *Republika Białoruś*, gdyż to właśnie ona funkcjonuje w polskich tekstach politologicznych.

W niniejszej monografii swoje prace publikują znani profesoro-
wie. Kwestie fonologiczne i fonetyczne poruszają prof. Irena Sawicka,

prof. Helena Pocięcina i prof. Zinaida Paholok. Prof. Ewa Golachowska analizuje zagadnienia socjolingwistyczne, a prof. Oksana Nika zagadnienia związane z historycznym ujęciem języka. W poszczególnych działach, dotyczących lingwistyki, socjologii i politologii, swoje artykuły prezentują także doktorzy i magiŝtry, którzy analizują najrozmaitsze aspekty szeroko rozumianej białorutenistyki. Ich prace polecamy wnikliwej lekturze Czytelnika, gdyż są one ważnym wkładem w rozwój współczesnych badań białorutenistycznych i kolejną okazją do świętowania jubileuszy białorutenistyki.

Bibliografia

- Bagrowska A., 1975, *Wybór tekstów do zajęć praktycznych z języka białoruskiego*, Warszawa.
- Barszczewska N., 2007, *50-lecie Katedry Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego*, „Uniwersytet Warszawski. Pismo uczelni” 2007, nr 1 (31), s. 16-19, http://kb.uw.edu.pl/documents/11382442/11385749/Artykul_2007_UW.pdf [dostęp: 17.11.2016].
- Barszczewska N., Chaustowicz M., Timoszuł M. (red.), 2016a, *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia. T. I. Opis socjolingwistyczny regionu na tle uwarunkowań historycznych*, oprac. N. Barszczewska i M. Timoszuł, Warszawa.
- Barszczewska N., Chaustowicz M., Timoszuł M. (red.), 2016b, *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia. T. II. Człowiek. Rodzina. Dom*, oprac. M. Chaustowicz i N. Panasiuł, Warszawa.
- Barszczewska N., Chaustowicz M., Timoszuł M. (red.), 2016c, *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia. T. III. Twórczość ludowa*, oprac. M. Chaustowicz i N. Panasiuł, Warszawa.
- Barszczewska N., Głuszkowska J., Jasińska T., Smułkowa E., 1992-1995, *Słownik nazw terenowych północno-wschodniej Polski*, Warszawa.
- Barszczewska N., Jankowiak M., 2012, *Dialekologia białoruska*, Warszawa.
- Bortnowska K., 2009, *Białoruski postmodernizm. Liryka pokolenia Bum-Bam-Litu*, Warszawa.

- Bortnowska K. (red.), 2012, *Wschód oczami młodych. Rosja, Ukraina, Białoruś*, Warszawa.
- Chylak-Schroeder T., 1992, *Kilka uwag o systemie fonetycznym i ortografii pierwszego pełnego przekładu Pana Tadeusza na język białoruski*, „Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej”, t. 21, s. 97-105.
- Chylak-Schroeder T., 1995, *Osobliwości w zakresie odmiany zaimka białoruskiego na podstawie tekstu białoruskiego tłumaczenia Pana Tadeusza. Przyczynek do rozwoju normy literackiej języka białoruskiego*, „Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej”, t. 22, s. 51-57.
- Chylak-Schroeder T., 2013, *Konstanty Kalinowski – w dobie powstania styczniowego i dziś. Refleksje rocznicowe*, „Acta Albaruthenica”, t. 13, s. 251-273.
- Chylak-Schroeder T., Głuszkowska-Babicka J., Jasińska-Socha T. (red.) 2012, *Słownik białorusko-polski = Беларуська-польскі слоўнік*, Warszawa.
- Czekman W., Smułkowa E., 1998, *Fonetyka i fonologia języka białoruskiego z elementami fonetyki i fonologii ogólnej*, Warszawa.
- Drozd K., 2016, *Białoruska proza lagrowa*, Warszawa.
- Engelking A., Huszcza R. (red.), 2003, *Pogranicza języków, pogranicza kultur. Studia ofiarowane Elżbiecie Smułkowej*, Warszawa.
- Głuszkowska-Babicka J., 1985, *Zaimki nieokreślone we współczesnym białoruskim języku literackim*, Warszawa.
- Głuszkowska-Babicka J., 1995, *Badania naukowe prowadzone przez Katedrę Filologii Białoruskiej Uniwersytetu Warszawskiego w ciągu trzydziestu lat jej działalności*, „Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej”, t. 22, s. 167-170.
- Jankowiak M., 2009, *Gwary białoruskie na Łotwie w rejonie Krasławskim. Studium socjolingwistyczne*, Warszawa.
- Jasińska-Socha T., Panasiuk N., 1995, *Mały praktyczny słownik biznesmena białorusko-polski, polsko-białoruski*, Warszawa.
- Kaczmarczyk M., Nowacki A., Sidor M., Siwek B. (red.), 2015, *„Światła masz tyle w sobie...” Ze studiów wschodniosłowiańskich. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin*, Lublin.

- Kaleta R., 2012, *Л.П. Баршчэўскі, Беларуска-польскі размоўнік-даведнік, (Серыя: Беларускія ЕўраРазмоўнікі) Радыёла-плюс*, Мінск 2011, 180 с., „Acta Albaruthenica”, t. 12, s. 265-267.
- Kaleta R., 2013a, *Zhudne odpowiedniki białorusko-polskie*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, t. 48, s. 123-141.
- Kaleta R., 2013b, *Польска-беларускі тэматычны слоўнік для школьнікаў і студэнтаў = Polsko-Białoruski słownik tematyczny dla uczniów i studentów: больш за 17,5 тысячаў слоўнікавых артыкулаў, укладанне Лявон Баршчэўскі, выдавец Зміцер Колас*, Мінск 2012, 274 с., „Linguodidactica”, t. 17, s. 259-261.
- Kaleta R., 2014a, *Białorusko-polska homonimia międzyjęzykowa*, Warszawa.
- Kaleta R., 2014b, *20. rocznica śmierci Profesor Antoniny Obrębskiej-Jabłońskiej (1901–1994) – twórczyni i założycielki polskiej białorusistyki*, „Acta Albaruthenica”, t. 14, s. 391-393.
- Kaleta R., 2015a, *Kilka uwag o nauczaniu Polaków języka białoruskiego jako obcego*, [w:] *Беларуска-польскія моўныя, літаратурныя, гістарычныя і культурныя сувязі. Зборнік артыкулаў*, Беларусіка=Albaruthenica 36, пад рэдакцыяй І. Э. Багдановіч, Мінск, s. 69-78.
- Kaleta R., 2015b, *Polsko-białoruska lapsologia glottodydaktyczna*, Warszawa.
- Kasner M., 2016, *Jubileusz profesor doktor habilitowanej Elżbiety Smułkowej*, <http://ispan.waw.pl/default/pl/homepage/9-uncategorised/1159-jubileusz-profesor-doktor-habilitowanej-elzbiety-smulkowej> [dostęp: 16.11.2016].
- Krzesła Wasila Bykaua nie przyjęło muzeum mu poświęcone. Teraz trafi do państwowego*, <http://belsat.eu/pl/news/krzesla-wasila-bykaua-nie-przyjelo-muzeum-mu-poswiecone-teraz-trafi-do-panstwowego/>, [dostęp: 0.11.2016].
- Maryniakowa I., Smułkowa E. (red.), 1989, *Studia językowe z Białostoczczyzny. Onomastyka i historia języka*, Warszawa.
- Panasiuk N., 1992, *Zagadnienie przekazu białoruskich nazw osobowych a problem kolorytu narodowego*, „Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej”, t. 21, s. 106-115.
- Panasiuk N., 2000, *Kilka uwag na temat przekazu w języku polskim imion i nazwisk białoruskich (dla tłumaczy języka rosyjskiego)*, „Lingua Legis”,

t. 7, s. 40-45.

Radzik R. (red.), 2012, *Tożsamości zbiorowe Białorusinów*, Lublin.

Skibińska-Charyło Z., 1990a, *Pan Tadeusz Bronisława Taraszkiewicza na tle innych przekładów białoruskich*, „Poezja”, t. 13, s. 229-237.

Skibińska-Charyło Z., 1990b, *Poezja Janki Kupały w polskich przekładach*, „Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej”, t. 13, s. 229-237.

Smułkowa E., 1968, *Słownictwo z zakresu uprawy roli w gwarach wschodniej Białostoczczyzny na tle wschodniosłowiańskim*, Wrocław.

Smułkowa E., 1978, *Studia nad akcentem języka białoruskiego. Rzeczownik*, Warszawa.

Smułkowa E., 2002, *Białoruś i pogranicza. Studia o języku i społeczeństwie*, Warszawa.

Smułkowa E., 2013, *Był dom we Lwowie...*, Warszawa.

Smułkowa E., 2016, *Moje pogranicza w historii, języku i wspomnieniach*, Warszawa.

Smułkowa E. (red.), 2009, *Brasławszczyzna: pamięć i współczesność, t. 2. Słownictwo dwujęzycznych mieszkańców rejonu (słownik brasławski)*, Warszawa.

Smułkowa E. (red.), 2011, *Brasławszczyzna: pamięć i współczesność, t. 1. Historia regionu, charakterystyka socjolingwistyczna, świadectwo mieszkańców*, Warszawa.

Smułkowa E., Engelking A. (red.), 2000, *Język a tożsamość na pograniczu kultur*, Białystok.

Smułkowa E., Engelking A. (red.), 2001, *Język i kultura białoruska w kontakcie z sąsiadami. Studia poświęcone Antoninie Obrębskiej-Jabłońskiej w stulecie urodzin*, Warszawa.

Smułkowa E., Engelking A. (red.), 2007, *Pogranicza Białorusi w perspektywie interdyscyplinarnej*, Warszawa.

Smułkowa E., Feleszko K. (red.), 1988, *Problemy językoznawstwa konfrontatywnego*, Warszawa.

Smułkowa E., Maryniakowa I. (red.), 1984, *Studia nad gwarami*

Białostocczyny. Morfologia i słownictwo, Warszawa.

Tomaszewski J., Smułkowa E., Majecki H. (red.), 1988, *Studia polsko-litewsko-białoruskie*, Warszawa.

Tyszkiewicz A., 2016, *Historia Uniwersytetu Warszawskiego*, <https://uw200.uw.edu.pl/pl/jubileusz/> [dostęp: 17.11.2016].

Uchwała nr 179 z dnia 19 lutego 2014 r. Jubileuszowa uchwała Senatu Uniwersytetu Warszawskiego na 200-lecie założenia uczelni, <http://www.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2013/11/jubileuszowa-uchwala-senatu-uw.pdf> [dostęp: 17.11.2016].

Баршчэўская Н., 2004, *Беларуская эміграцыя – абаронца роднае мовы*, Варшава.

Баршчэўская Н., 2013, *Дасягненні Кафедры беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта*, „Białorutenistyka Białostocka”, t. 5, s. 483-489, http://kb.uw.edu.pl/documents/11382442/11385749/Artykul_2013.pdf [dostęp: 17.11.2016].

Баршчэўскі А., 2010, «*Нам намагала тое, што ў Беларусі стан з моваю дрэнны*». Прафесар Аляксандр Баршчэўскі пра беларусістыку ў Варшаве, «Arche. Пачатак», nr 4, s. 353-357.

Баршчэўскі А., Глушкоўска Я., Амелянюк Н., Кандрацюк М., Чурак М., 1983, *Кафедра беларускай філалогіі на парозе новага 25-годдзя*, „Беларускі каляндар на 1983 год”, nr 27, s. 59-65, http://kb.uw.edu.pl/documents/11382442/11385749/Artykul_1983.pdf [dostęp: 17.11.2016].

Баршчэўскі Л., 2008a, *Кароткая граматыка польскай мовы*, Мінск.

Баршчэўскі Л., 2008b, *Thesaurus alboruthenico-latino-europaicus = Беларуская-лацінска-еўрапейскі слоўнік = Słownik białorusko-lacińsko-europejski*, Wrocław.

Баршчэўскі Л., 2011, *Беларуска-польскі размоўнік-даведнік*, Мінск.

Баршчэўскі Л., 2012, *Польска-беларускі тэматычны слоўнік для школьнікаў і студэнтаў = Polsko-białoruski słownik tematyczny dla uczniów i studentów: больш за 17,5 тысячаў слоўнікавых артыкулаў*, Мінск.

Баршчэўскі Л., 2014, *Беларуска-польскі тэматычна-тэрміналагічны*

- слоўнік = *Białorusko-polski słownik tematyczno-terminologiczny*, Мінск.
- Калета Р., 2010, *Беларусь у Варшаве*, «Arche. Пачатак», nr 4, s. 343-352.
- Каліноўскі В., 2016, *Пані Эльжбета. Гісторыя адной прыязні*, Смаленск.
- Канферэнцыя “*Беларуска-польскія моўныя, літаратурныя і гісторыка-культурныя сувязі*”, <http://www.minsk.msz.gov.pl/be/aktualnosc/konfby?channel=www> [dostęp: 16.11.2016].
- Смулкова А., 1970, *Навукова-дыдактычная дзейнасць Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта*, „Беларускі календар на 1970 год”, nr 14, s. 91-103, http://kb.uw.edu.pl/documents/11382442/11385749/Artykul_1970.pdf [dostęp: 17.11.2016].
- Хаўстовіч М., 2010, *Варшава беларуская*, «Arche. Пачатак», nr 4, s. 5-7.
- Хаўстовіч М., 2015, *85-годдзе Аляксандра Баршчэўскага*, „Acta Albaruthenica”, t. 15, s. 233-236.
- Хаўстовіч М. (red.), 2012, *Літаратура Беларусі XVIII-XIX ст. Хрэстаматыя*, Варшава.
- Хаўстовіч М. (red.), 2014, *Даследаванні і матэрыялы. Літаратура Беларусі XVIII-XIX стагоддзяў. Т. I*, Варшава.
- Хаўстовіч М. (red.), 2015a, *Алесь Барскі, «І толькі ў мове роднай буду вечны...». Вершаваныя творы*, Варшава.
- Хаўстовіч М. (red.), 2015b, *Саламея Пільшытова. Авантуры майго жыцця*, Мінск.
- Хаўстовіч М. (red.), 2015c, *Эдвард Тамаш Масальскі. Пан Падстолиц, альбо Чым мы ёсць і чым быць можам*, Варшава.
- Хаўстовіч М. (red.), 2015d, *Ян Баршчэўскі. Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях*, Мінск.
- Хаўстовіч М. (red.), 2016, *Даследаванні і матэрыялы. Літаратура Беларусі XVIII–XIX стагоддзяў. Т. II*, Варшава.
- Шукеловіч В., 2016, *У Варшаве ўжо 60 гадоў рыхтуюць выкладчыкаў беларускай мовы*, <http://belsat.eu/news/u-varshave-uzho-60-gadou-ryhtuyuts-vykladchykau-belaruskaj-movy/> [dostęp: 30.11.2016].